

LJUBLJANSKI ČASNIK.

St. 7.

V petik 24. Prosenca

1851.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku *Jožefu Blavniku* 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti zneso 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje, za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, kateri more po novi postavi frankiran biti.

Vradni del.

Poziv.

Mesca augusta 1850 je prebivavce Tridentskiga okroga neizrečena povodinj hudournikov Chiese, Sarca in Noce zadela.

Kakor je bilo prerajntano, zneso vsa škoda 242,760 gold. in visoko ministerstvo je po dopisu na mene od 10. prosenca t. l., št. 330, sklenilo, milih darov za poškodovane v vsih kronovinah avstrijskiga cesarstva naberati, kateri se bodo v svojim času gospodu tiroljskimu poglavarju poslali.

Ker se na dobrotljivost blagoserčnih prebivavcov krajske kronovine obrnem, pristavim, de bode mile darove gospodje duhovni, kakor tudi vredništvo Časnika prejimali.

V Ljubljani 14. Prosenca 1851.

Gustav grof Chorinsky s. r.,
poglavar.

20. januarja 1851 bo talijansko-nemško dvojno izdanje II. dela občnega deržavniga zakonika in vladniga lista, ki je 16. januarja 1851 v edino-nemškem izdanju na svitlo prišlo, izdano in razposlano.

Zapopade pod

Št. 9. Cesarski ukaz od 3. januarja 1851, s katerim se sodniška vravnava za lombardo-beneško kraljestvo vstanovi.

14. januarja 1851 je bilo slovensko-, rusinsko-, horvaško-, serbsko- in romansko-nemško dvojno izdanje, 15. januarja 1851 madjarsko-nemško dvojno izdanje CLVIII. dela občnega deržavniga zakonika in vladniga lista, ki je 14. decembra 1850 v edino-nemškem izdanju na svitlo prišel, izdano in razposlano.

Zapopade pod

Št. 462. Cesarski patent od 29. novembra 1850, s katerim se vpeljava samoprodaje tobaka na Ogerskem, Horvaškem, Slavonskem, Sedmograškem, v serbski vojvodini, v temeskem Banatu in mejnih vojaških in primorskih pokrajnah in začasni red samoprodaje tobaka od 1. marca 1851 v moč vpelje.

14. januarja 1851 je bilo tudi madjarsko-nemško dvojno izdanje II. dela občnega deržavniga zakonika in vladniga lista, ki je 6. januarja 1850 v edino-nemškem, 6. septembra 1850 v slovensko-nemškem, 27. septembra 1850 v talijansko-nemškem, 29. oktobra 1850 v horvaško-nemškem in 30. decembra 1850 v česko-nemškem dvojnem izdanju izdano in razposlano.

Zapopade pod

Št. 2. Cesarski patent od 30. decembra 1849, s katerim se deželna vstava za vojvodstvo avstrijsko nad Anizo z dotičnim volitnim redam za deželni zbor razglasi in naznani.

Dunaju 19. januarja 1851.

Od c. k. vredništva občnega deržavniga zakonika in vladniga lista.

23. januarja 1851 bo v c. k. dvorni in deržavni tiskarnici na Dunaju CLIII. del občnega deržavniga zakonika in vladniga lista, leta 1850, ki je 29. novembra 1850 v edino-nemškem izdanju na svitlo prišel, v vsih devetih dvojnih izdanjih izdan in razposlan.

Zapopade pod

Št. 451. Raspis ministra denarstva od 28. novembra 1850, veljaven za vse kronovine, razun lombardo-beneškiga kraljestva, s katerim se obstoječa prepoved zavolj agio v bakrenem denarju z noviga naznani in kupovanje ali kaka koli si bodi kupčija s takimi denarji pod stanovitno denarno kaznijo prepove.

Št. 452. Raspis ministra denarstva od 28. novembra 1850, veljaven za kronovino spodnjo Avstrijsko, s katerim se odloče minister-skiga svetovavstva zoper počenjanje borse naznanijo.

Dunaju 21. januarja 1851.

Od c. k. vredništva občnega deržavniga zakonika in vladniga lista.

Nevradni del.

Dober svēt kmetam.

V letu 1848, ko je po celi Evropi in, žali bog, tudi v naši tako dolgo mirni in pokojni Avstrii puntarija in kervava vojska vse pretresavala, so Krajnci stoletno zvestobo proti svitlimu cesarju in vesolni monarhii brez madeža ohranili, mnogo se jih je kakor junaški vitezi za čast in srečo drage domovine vojskovalo, in zvestobo z lastno kervjo vterdilo. Ko je puntarija nekterih hudovoljnih Dunajčanov in tujih podpihovavcov milostljiviga cesarja Ferdinanda v beg prisilila, se Krajnci niso dali zapeljati, kakor se je drugod zgodilo, nepokojnimu mestu se v kaki zadevi pokloniti. V pričo tega imamo tudi besedo svitliga cesarjeviča, ki je v letu 1849 Ljubljano obiskal, jo žlahtni kamenček cesarske krove imenoval.

Take hvale je naša krajska dežele v resnici vredna. — Pa vunder nekaj družiga tukaj ne moremo zamolčati. Sosedje naše okoljšine nam sploh očitajo, de se skoro nikjer toliko ne pritožijo zavolj tepežev, hudiga ranjenja, in clo ubijanja. Maloktera nedelja ali praznik preide, de bi se v kakšni kerčmi ali pri igri ali na poti hudo ne sprijeli, dostikrat ta ali un kervav na tleh obleži in un in ta pa z tepenim herbtam domu pritapa. Vidili smo v Ljubljanski ječi fanta iz Dolenskiga, ki je pijan in zdražen svaku, ki sta poprej dobra prijatla bila, nož v serce zabodel. — Kesanje in jok mu nista nič pomagala, le zavolj pijanosti in poprejšniga dobriga obnašanja so ga dve leti v hudo ječo obsodile, in če živi, ga gotovo še zdaj vest peče.

Zgodi se tudi, de kakošniga potepuha, tata, roparja ali požigavca zalezejo, in gorje njemu, do smerti ga mnogokrat tepó. — To ni kristjansko, in tudi po deržavnih postavah o-

stro prepovedano. Marsikter scer pošten kmet je tako prevzetno maševanje v hudi dolgiječi premišljeval. Samimu sebi pravico delati, je povsod prepovedano, kjer postava kraljuje; le divji ljudje se ubijajo brez oblastniga povelja. Vlada zlo skerbi za varnost in svobodnost ljudstva, žandarji po celi deželi netrudno hodijo, de bi hudodelnike polovili — pridite jim radi v podporo in pomoč — glejte v vaših občinah na berače in potepuhe — nikar ne skrivajte begunov, ako so tudi vaši prijatli, clovek, ki cesarju in prisegi ni zvest, pošten mož biti ne more; ako bote tako ravnali, bodo v kratkim zginili tatje, roparji, požigaveci, brez de bi jih sami otepavali in pobijali.

Ni tajiti, de našimu ljudstvu mnogokrat prave omike in izobraženosti manjka; dosti jih je neobtesanih, ki pri vsaki priložnosti, z krivo besedo razžaljeni, berž z pestjo ali pa z polenam odgovorijo. Temu nasproti bodo pomagale dobro vstanovljene šole, opominjanje učnikov in dušnih pastirjev, še bolj pa izgled starih in pametnih mož. — Narvečkrat je pa vzrok tacih napak nezmerno pijančevanje. — Sram naj bo ljudi, ki tako rabijo žlahtni dar božji — vino. Starim ali pa bolnim dobro dene, de zgubljeno moč spet zadobe, če taki kak kozarec izpraznejo, jim ga Bog blagoslovi, ker je to že prav in koristno. Kaj pa bi rekel, če se zdravi možje ali clo fantje po kerčmah in pivnicah združujejo, se tam tako dolgo napajajo, de začnejo preklinjati, se preperati tako, de niso več ljudem, temuč živini podobni. Od prepira ni daleč do pretepa, od pretepa do ubitja. Naj bi vunder vsakt dobro premislil, kam ga neprevidama pijanost zamore zapeljati. Rad bi se potem, ko je nesreča storjena, izgovarjal: pijan sim bil, sodniki pač malo na to gledajo. In pač po pravici, kaj bi z nami bilo, ako bi izgovor pijanosti za veljavniga spoznali.

Vpraša se pa, ali so morebiti naši kmeti tako bogati, de se lahko vsako nedeljo, vsaki praznik pa tudi še med tednam z vinam napajajo. Kerčmarji bodo že vedili, ali njih gósti dnarje imajo ali ne, predolgo tako kerčmar rad krede ne brusi, tedaj bi mislil, de marsiktera petica (v današnjih časih pa flika) v kerčmo pot najde. — Tri leta skorej že kmet gosposkam desetine, davkov itd. ne plačuje, kar pa na polji pridobi, žito, živino itd. meščanam za dragi dnar prodaja. — Marsikter kmet je zdaj bolj gospod, kakor gospodi, ki v mestu živé. Pravijo, de je srebro večidel na kmetih (ne vem, če je res), pa to je gotovo, de grunt in vse kar on pridelava veliko večji ceno ima kakor pred tremi letmi. To pa ne bo večno tako ostalo. Bo treba odškodovanje odrajtati, ktero se zdaj počasi nabira, bo treba občnih stroškov za šole, cerkve, ceste, moste itd., tedaj bo treba morebiti globoko v mošnjo seči. — Koristnejše bi tedaj bilo, kar več prideláš, v polajsánje njiv, travnikov, hiše obrnuti, kakor vse le skož gerlo gnati. — Ako le malo premislíte, bote rekli: pravo terdi škric iz Ljubljane.

M.

Austrijsko cesarstvo.

Primorska.

Iz Tersta se piše 13. jan. v „Novice“: Sinoč je bila vesolna skupšina v slavjanskem društvu. Predsednik društva, visoko častiti gosp. Rudmaš, je od svojih slavjanskih bratov slovo vzel, ker ga volja vlade na Koroško v šolsko svetovavnico kliče. Bog ga sprimi, kamor se poda; on je učen mož, izveden v šolskih zadevah in potrebah in iskren Slavjan. Društvo slavj. u Terstu ga nikdar ne bo pozabilo, ktero je krepko vodil okolj poldružiga leta; društveniki pa tudi ne bode pozabili besed, ktere je on govoril sinoč, ki so bile tako mile in iskrene, da so globoko segle v serca vseh pričujočih. Priporočil je tudi skerbeti, da bi kmalo „Jadranski Slavjan“ izhajati pričel, in je nasvetoval iskrenega moža, ki bil bi voljen, časopis društveni vredovati. Koje g. Rudmaš odstopil, je bil mesto njega jednoglasno za predsednika izvoljen nas slavni g. Vesel, ali on je rekel, de mu je treba enmalo premisliti, prej ko to butaro na se vzame. Terdno zaupamo, de slavni mož, ki je že toliko krasnih cvetlic posadil na poljo slavjansko, se ne bo odtegnil vodstvu našiga društva, ki ima mnogo opravil v vedno večji slavo domovine.

Štajarska.

Slovenska reč pri nas lepo napreduje. Na Celjski latinski učilnici zdaj trije gospodje materinski slovenski jezik učé, in mladina je za-nj vsa goreča. Tudi v začetnih šolah so rodoljubi učenci, ki spoznajo, kar čas tirja, kar vstava zapoveduje, ter se po tem verlo obnašajo. So pa, žali bog! tudi nekteri nemški gospodje, ki mislijo, de bi bilo vunder prav, ko bi vse pri starim ostalo. Kaj storijo ti? Žalostno in smešno je. Troje se jih v Gradec poda, gospodu deželniemu poglavarju svoje nadloge tožit. Stopijo pred njega, ter začno: „Ker oni le nemško razumejo (!), prosijo, de bi gosp. poglavar zapovedal (!!), de bi se v Celjski začetni učilnici samo po nemško učilo (!!!)“. Gosp. poglavar jim odgovori: „Gospodje, mi je žal; pa v tej reči ne morem vsim vošilam vstreči. Tem več simprepričan, de je zlo zlo želeči, de se šolska mladost obeh deželnih jezikov dobro izučí, in de se slovenski jezik čedalje bolj izobrazuje, ker to potreba sedanjih časov tirja, in cesarski ukaz zapove. Jez sam imam zdaj slovenskiga učnika, ter se slovenskiga jezika učim“. Naši nemškutarji, to zaslišati, so jo vsi osupnjeni domu potegnili. (Novice.)

Avstrijska.

„Vid. dennik“ naznani, de se je več na Dunaju stanuvajočih Čehov namenilo gospodu Havličku, vredniku „Slovana“ sreberno čašo podariti.

* V „Gratz. Ztg.“ se piše iz Dunaja, de se pripoveduje, de po novi tiskarni postavi ne bo treba več kavcij za izdajo časopisov ulagati, ker se bo le dovoljenje za izdajo časopisov dajalo, in ako se kak časopis zoper tiskarno postavo pregreši, se bo to dovoljenje vzelo. Dovoljenje se bo pa le po odmerjenem številu dalo.

* „Volksbote“ piše: Gospod minister pravosodja, vitez Schmerling, je iz ministerstva stopil, in že se pogovarjajo, kdo de bo njegov naslednik. Pravijo, de morebiti deželni poglavar štajarskiga, gospod doktor Burger, ali general-prokurator pri višjem sodništvu Lichtenfels, ali prejšni predsednik deželnega pravosodja v Solnogradu, grof Fürstenberg itd. Zakaj de je minister Schmerling odstopil, se to in uno pripoveduje, ve se zagotovo nič ne. — Čudno je to, de noben drug dunajski časopis — kolikor je nam znano — od

tega še nič ne ve, kakor sam „Volksbote“. Ako je to res, bomo gotovo drugopotzamogli že za gotovo naznaniti.

* Izvoljeni šolski svetovavci so že na Dunaju zbrani in se posvetujejo skoraj vsak dan o raznih šolskih zadevah.

* „N. B.“ naznani: Znano je, de se že dalj časa na postavi čez državljansko pravo dela. Osnova te postave je, kakor slišimo že končana, posvetovanja v njej se bodo skorej sklenile.

Horvaška.

Drobničev ilirsko-nemški „Mali rečnik“, kteriga je dala ilirska matica v natis, je že pošel, zavolj tega se je matica namenila, ga v drugo natisniti, in sicer tudi pomnožiti. De se bo pa po mogočnosti pomnožil in vsim potrebam zadostil, povabi vodstvo matice vse rodoljube, besede, ktere se v prvem natisu pogrešujejo, ji naznaniti. Razun tega prosí imenovano vodstvo vse rodoljube, posebno pa duhovščino in učnike, ki se z ljudstvom naj bolj pečajo, in tiste, kterim je na napredku in povzdigi narodniga jezika ležeče, besede, ki so med ljudstvom manj navadne zaznamovati in jih vodstvu poslati, ker se le na tako vižo zamore kaj popolniga doseči.

* Na Horvaškem in Slavonskem je zakolik prišlo mesca novembra 1850 12,000 gold. v denarnico.

Česka.

Šolski oddelk praškiga mestniga svetovavstva je žalostni stan učiliških pomočnikov na praških trivialnih šolah prevdaril, in je njih dohodke od 100 in 150 gold. na 200 in 250 povišal. Ker se bo pa zavolj tega iz občinske denarnice veliko več potrosilo, in denarnica ni ravno v naj boljšem stanju, se bo šolnina na trivialnih šolah spet vpeljala. Revni otroci bodo, kakor so bili tudi v poprejšnih časih, šolnine oprosteni. Ta predlog se bo skorej gotovo mestnim odbornikom predložil.

* Na Českem se je zopet kolera prikazala in nektere osebe že pobrala.

* „N. B.“ pravi, de dr. Rieger, bivši državni poslanec, misli na praškem vseučilišu začeti narodno gospodarstvo učiti in sicer v českem jeziku.

* Pri ministerstvu uka in bogočastja so se poslednje dni posvetovali o vpeljanju berila za normalne šole. Skerbeti za česko berilo se je šolskimu svetovavcu Wencigu naložilo, ki bo gotovo v Pragi z mnogimi zvedenimi českimimi učitelji to nalogo izpeljal.

Moravska.

Nepredvidnost je mnogih nesreč kriva. Tako se je v Hutiski na Moravskem te dni zlo žalostna prigodba pripetila. Župan te soseske, Jovan Golašek, hoče namreč na lov iti. Ko skoz vrata gre, se z puško vanje zadene tako, de se petelin nategne in puška sproži. Strel ubije njegoviga lastniga dve leti stariga otroka in njegovo ženo, ki je otroka v naročju imela, težko rani.

Slovaška.

Dragotin Štur, nekdajni fajmošter, vsakimu Avstrijancu znan mož je, kakor „Slovenske nov.“ naznanijo 13. t. m. umrl.

Ogerska.

Iz Marmaroša se piše: Ljudstvo na kmetih, posebno Madjari se še vedno tako obnašajo, kakor de bi bilo ogersko veličastvo še vedno staro, in večkrat se ljudje zaperajo zavolj hvale, ktere Košutu in njegovim služabnikom skazujeje. Zadnjič so nekiga bivšiga honveda zaperli, ker se je v neki kerémi (čardi) bahal, de ve, kje de je ogerska krona skrita. On se je uperal na neko staro copernico, ki je rekla, de je krona v nekem gojzdu v vodi med germovjem skrita; ona je ravno derva

naberala, ko je vidila, de je več jezdicov tje prišlo, jamo obstopilo, ki so imeli nekaj pod plajšem skritiga in so potem v velikem smehu v jamo vergli. Kopali so zares in so najdlji veliko železno denarnico, ki je bila zaperta in prazna. Nekaj bolj imenitniga so našli v nekej kleti, kjer je bilo orožje in okolj 1000 goldinarjev Košutovih bankovcov skritih.

Lombardo-beneško kraljestvo.

Od perviga januarja se v lombardo-beneškem kraljestvu vsi vradniki v srebru izplačujejo, ki na mesec čez 50 gold. ne dobivajo.

Tuje dežele.

Bosna.

Iz bosniške meje se piše 7. januarja v „Agr. Zeitung“.

Omer paša, ki se je namenil iz Sarajeviga v Hercegovino, ondašnje vstajo udušiti, je že kakor iz verjetnih novic zvemo, v Konjico prišel. 28. decembra je Ali paša svoj harem in svoja sinova „Afiz pašata in Rustanbega v Stolac“ poslal, med tem ko se je njegov naj starši sin Nafiz paša, poveljnik Trebinja, z novim bosniškim vezirjem v Travnik podal. Zdaj v Mostaru vlada municipalno svetovavstvo, imenovano sikura, ki je sestavljeno iz več starih in zvedenih mož, in upa po pravici, de se bodo tamošnje zmedi kmalo poravnale. V Posavini se zdi, de se je že vse pomirilo. Seraskier z prebivavci ljudomilo ravna, pa toliko ostreji je z vodji vstaje. — Ni davno, kar je spet 150 vstajniških glavarjev v ječo vergel, med temi je tudi poveljnik Tuzle in njegov sin.

Ravno se zve, da je Nafiz paša, pervorojeni sin vezirja Hercegovine, Ali pašata 30. decembra v Imošu umrl.

Zmešnjave v Hercegovini so naenkrat pomenljive postale, kar ni bilo misliti. Iz Imoši se naznani, de je 200 vstajnikov v Glibuski-a prišlo, de bi ondašnje prebivavce pod svoje zastave pripravili. Brata tamošnjiga poveljnika Derviš pašata, so vstajniki, ker mu niso zaupali, zaperli. 27. decembra je prišlo v Duvno spet 100 vstajnikov in so ondi vse sorte grozovitosti počenjali. Ta četa se je potem v Zupanjac podala, kjer je ravno take reči počenjala. Ona vse stori, si pomočnikov pridobiti. Na mostu pri Konjici, ki Hercegovino od Bosne loči, so vstajniki vojaški oddelk postavili, de bi Seraskieru uhod ubranili. Že nekaj dni je, kar je Omer paša 1600 vojakov tje poslal, de bi most vzeli in vstajnike razkadili; ne ve se še, če so se že udarli. Gospodu Rafaelu Barišiću škofu Hercegovine, vstajniki zlo žugajo, posebno pa Kavas paša, ki mu je pustil povedati, de ga bodo kmalo na kose razsekali! — Pravijo, de je že večkrat vsakbart 20 Turkov v Sevnico, kjer se škof derži, šlo, ga umorit. Pa svojiga namena niso mogli spolniti. Škof se ni premaknul iz mesta, akoravno mu silno žugajo. Vse opominjanje, de naj pobegne in svoje življenje reši, je zastonj. On pravi, de noče svojiga ljudstva v tako nevarnih časih zapustiti.

* Iz Bosne se 5. januarja v „Reichsztg.“ piše: Božične praznike kakor tudi novoletne so tukaj katolčani na tihem praznovali. Malo raztreseno in ubogo število te vere se je na tihem v nizki in ozki stanici zbralo, kjer je nekaj sveč pred križem gorelo, ki na steni visi, na kteri se tudi druge podobe svetnikov zapazijo. En sam franciskan, ki je v Sarajevem, ki mora le v turski obleki okrog hoditi, opravlja božjo službo in skerbi za dušni blagor. Smemo reči, de je katolska cerkev v zlo obžalovanja vrednem stanju in Avstrija, naj bližnja katolska moč ne sme muditi, z povzdigo in poboljšanjem cerkveniga stanja svoj upliv tukaj vterditi. Udje katolskih sa-

mostanov v Fojniči, Krezovem in Sutinski, katerih je nekaj čez 100, in ki so po deželi kaplani in fajmoštri, so skoz in skoz izobraženi, učeni možje, ki so ali na Avstrijskem ali pa Laškem v šolah bili, ki govore razne jezike in ubogimu raju mnogo koristijo. Vsi katolčani v Bosni so ali kmeti ali služabniki, njih je 150,000, drugi kristjani so gerške vere, ki so večidel kupci. Gerška duhovšina je brez dvombe veliko manj izobražena. V poslednjih časih si je mladi kaplan Jukić Banjalukanin, ki je časopis v Bosni izdajal, med Slovani ime zadobil.

Poglavar bosniškiga denarstva (defterdar) je umrl. On je, kakor večidel imenitniki v Bosni, preveč žganje pil, in zdravniki pravijo, de je zavolj tega umrl.

Spet se vidijo v Sarajevem Poljci in Madjari, gotovo poskušajo v službo stopiti, ker slabo stojijo in se med sabo ne razumejo.

Zdaj se bodo opravila tudi v civilnih zadevah začele, ki so dolgo stale, ker ni bilo vezirja. Fermane o izvolitvi Hairedin pašata za deželni poveljarja in o enakopravnosti vsih državljanov so bili v velkem dvoru vezirja vpričo velikiga števila Turkov, kristjanov in judov prebrani 3. t. m.

Cesarskiga general konsula je Hairedin paša prav slovesno sprejel.

Ibrahim paša je postal velik sovražnik Bosnjakov, kar so ga pri Kladajnu pritisnuli, on je rekel, de naj mu nobene službe v tej deželi ne podele, ker bi prehudo s Turki ravnal. Hočem vam nekoliko naznaniti, kako težavno nalogo ima Omer paša, ker ga od vsih strani sovražniki obdajajo.

Miralai Hadgi Ali beg, kteriga je Ibrahim paša v Kladajnu v pomoč poslal, je prišel prepozno, in zavolj tega je moral Omer paša Ibrahima iz Tuzle rešiti. Ali beg se je moral opravičiti, in pokazalo se je, de so mu vojaki med potjo glasno žugali in ga izdaje dolžili, ker je vsak dan le eno uro daleč šel. Osem dni so hodili, ki bi bili zamogli v dveh dneh svojim tovaršem v pomoč priti. Seraskier je toraj Ali bega odstavil, ker je bil obdolžen, de je z vstajniki zastopljen. Nekatere dni si že na uho pripovedujejo, de bo Abdi paša v Monastir prišel. Ker se mi je to čudno zdelo, sim zavolj tega popraševal. Abdi paša je bil, ko ni bilo Seraskiera v Sarajevem, ondi njegov namestnik in je bil višji vojaški poveljnik. Prepričali so se pa, de je zbrane glavarje, Ali pašata Stolčevića, pašate iz Tuzle, Zvornika itd. med tem ko je bil Seraskier v Krajni, zoper njegovo povelje iz Sarajeviga spustil, kar se je vendar, kakor se govori, le po pomoti zgodilo. Ko se je pa Omer paša v Posavini zoper Tuzlo napotil, je Abdi paša, ki je imenovanemu Hadgi Ali begu naročil, se počasi naprej pomikati, in zavolj tega se ni poslednji zadolžil, ker je po višjem povelju ravnal. Zatorej je tudi Mustafa paša Babić, kar je Omer paša v Sarajevo prišel, ostro zavarovan. Resnica je, de je Abdi paša v Monastir prestavljen. Omer paša, kteriga vsi Turki sovražijo in njegovi podložni so mu nezvesti, ima toraj zlo težavno nalogo v tej deželi. — Posavina in Krajna ste mirne. Iz Hercegovine se malo sliši. Turki pravijo, de si Seraskier ne upa Ali pašatu Stolčeviću nasproti postaviti, ali kmalo bodo vidili, de so se zlo golufali.

* Iz Sarajeviga se 2. januarja sledeči piše:

Tukajšni prebivavci so morali orožje odložiti. Pa le dolge puške so pobrali; samokresi, in drugo orožje se jim je pustilo. Na kmetih se pa to še ni zgodilo. Prodajavnice puškarjev, smodnikarjev in tistih, ki z svinčam kupčujejo so zaperli in zapečatili.

V Banjaluki in Tojnici se pa vendar le smodnik pripravljajo.

To ravnanje je gotovo na pravem mestu bilo, ker Turki strašno sovražijo nove poprave ne le v Sarajevem, ampak v celi Bosni in Hercegovini. Muhamedani menijo, de je to naravnost zoper vero, in podpihovavci jih vedno šuntajo.

Keršanski prebivavci pa prenašajo z neizrečeno poterpežljivostjo strašne bremena, ktere se na njih rame nakladajo in upajo, de bodo poprave njih stanje pohljšale.

Tolažljive besede duhovnov jim dajo pogum, de ne obupajo.

Bosnijaki sovražijo vojake, ki so v Sarajevem, kakor de bi bili njih sovražniki.

Hagdi Jakup beg, bivši muselim v Bihaću, je prišel skoz Zavalje in Brod v Sarajevo.

Pravi, de ni vstaja toliko kriva, de so ga pregnali, kakor počenjanje njegoviga prednika Mehmed pašata Bisčevića.

Turški polkovnik Ali Risi beg, ki je prišel v zadevi vstanovljenja meje v Dubrovnik, se je tudi že v Sarajevo podal in misli čez zimo v Travniku ostati.

V Hercegovini se ni nobena prememba zgodila. Mohamed Skender beg še vedno stoji z 1200 rednih vojakov in štirimi topovi na mostu pri Konjici, takraj Narente. Razun tega ima 400 mož nerednih Albanecov; ki čez dan po okolici hodijo, po noči se pa v Konjico povernejo.

Prednje straže vstajnikov stojijo pri Hankeli med Konjico in Mostaram. Zdi se, de je Kavas paša še vedno v poslednji terdnjavi. Od tega vstajniškiga vodja pravijo, de je velik pijanc in kervav trinog. Poskusil je keršansko ljudstvo Duvna z žuganjem pripraviti se vdeležiti vstaje, kar mu je pa spodletelo.

Katolčanov se šteje v Hercegovini 40,000, med njimi je 12,000 za vojsko pripravnih.

Poljska.

„Czas“ piše: Večkrat se opazi tudi v tukajšnih omikanih krogih ljubezen za narodne gospodarske učenosti. Veselje je, de so se ljudje začeli temu važnemu predmetu udajati. Tudi v pisanju se to razodeva. Grof Korupka je izdal bukvice, ki prav umno in podučno govore o društvih za varnost premoženja. „Czas“ obljubi od tega več govoriti.

Rusovska.

Od ruske meje se piše 10. januarja: Ker je lep sanine in ker je mraz 9 do 12 stopenj dosegel, hodijo še vedno ruski vojaki vsake sorte v bližnjo terdnjavo, Kamenci podolskoj, ki le 9 milj od tod leži. Vojake in konje spravljajo h kmetam pod streho, ki so v teh krajih zlo premožni. Ruski vojaki dobivajo moko in meso in se imajo prav dobro, se pa zraven tudi marljivo v orožju vadijo. V terdnjavi in krog nje je zdaj gotovo kakih 30,000 vojakov. Nas loči od ruskiga Husjatina samo most, ki pelje čez reko Zbruč, ker je ruska velika tamošna (Mauthamt).

Zlo se govori na Ruskem, de se bodo začeli izraelski mladenčiči od 12—15 let v vojake pobirati, judje se tega zlo boje in mnogo se jih prizadeva na avstrijsko zemljo priti, kjer jih judje poskrijejo. Ne bo neprijetno slišati, kako se judje v vojake nabirajo. Soseseko obstopijo vojaki in poišejo po hišah judovske mladenčice, jih potem dobro zavarjejo, pregledajo in tiste, ki niso za rabo koj spuste. Gorje očetu, ki bi svojiga sina skrnil ali paga otajil. Njega zapode daleč od kraja, kjer stanuje, kjer mora vsake sorte dela opravljati, ako ga v vojake ne utaknejo, kar se pa le takrat zgodi, če ga ne morejo rabiti. Mlade judje potem po 200 skupej pošljejo na reko Don, kamor jih kozaki spremijo ali pa k černimu morju in ondi jih razdele med polke kozakov, kjer ostanejo do 18. leta. Ko jih kozaki pripeljejo blizo vasi, obstoje. Pop vasi

jim gre s procesijo iz naj starih nasproti, za njimi grede ženske in nesejo oblačila; potem se podajo k tekoči vodi. Vsaka ženska ima škarje pri sebi, ki judje ostrize, ki se morajo potem lepo očistiti; judovsko obleko na to na kup zmečejo in sožgejo, nova ruska obleka se judam poda, pa popred jih pri vodi še kerstijo, in še le potem se v rusko obleko napravijo. Potem pojejo svete pesmi, se v vas podajo, in judi se imajo za prave Ruse, oni se uče moliti, jezdit, plavati, ribiti in vse poljske dela, ko so 18 let stari, se pošljejo na morje v vojaštvo in dobe ime rednika. — Mnogo prav marljivih in jakih mož je že iz takih mladenčev izraslo.

Nemška.

„Neue Pr. Ztg.“ naznani, de se bo na Poruskem spet 70.000 vojakov domu spustilo.

* V Meklenburg-Schwerinu se bo 15. februarja vesolni deželni zbor snidel, na kateri dan je že skupej poklican.

* Friedrichsort bodo Danci posedli, Rendsburg pa pred kot ne Danci in Avstrijanci, kar pa še ni prav gotovo.

* V Berolinu se je te dni praznovalo v tretje petdeseto leto, kar se je poruska država h kraljestvu dvignula.

Laška.

Černogorski vladika in knez Poniatovski sta 13. januarja v Rim prišla.

* Ministerstvo v Parmu se bo v 4 oddelke razdelilo, vsak predsednik oddelka se bo imenoval državni minister. Oddelki so: Zunajne zadeve, pravosodje, notrajne zadeve in denarstvo.

Belgia.

Belgiško ministerstvo prosi, de bi mu bilo dovoljeno odstopiti, pravijo, de zato, ker minister vojaštva preveč denarje za vojaštvo potrosi; tega pa drugi ministri ne morejo terpeti. Derzavni zbor se je za ministerstvo izrekel; kralj ne ve, kaj bi storil.

Francoska.

Francoski in nemški časopisi pišejo, de se je Napoleon začel z levico narodniga zbora porazumljevati. Iz Pariza se pa v „Reichsztg.“ piše, de to ni res, in de je demokratiška stranka naravnost protivna.

* General Changarnier je v narodnem zboru rekel, de se ne mesa v nobeno politiško stranko.

Thiers je krasno govoril, in vse pregrehe predsedniku republike očital, kar jih je od leta 1848 do zdaj storil.

Cavaignac se zoper ministerstvo dvigne. Nezaupno pismo ministerstvu dati se je z 417 glasmi zoper 278 glasov sklenilo, akoravno je minister Baroche zoper to vse storil. Pripovedujejo, de to ne bo ministerstva k odstopu pripravilo, ampak de bo še ostalo.

* Predsednik ni hotel ministerstva spustiti. Ono bo toraj ostalo. Manjšina v narodnem zboru, ki je za ministerstvo govorila, se zdaj posvetuje, kako se hoče v prihodnje zadržati. Odilon Barrot in Mole nista glasovala, Broglic, Faucher in Lamartine so se zoper ministerstvo izrekli. Pripoveduje se, de meni narodni zbor višje poveljstvo generalu Lamoriciere izročiti.

Španska.

Tudi špansko ministerstvo je odstopilo, in novo je že sestavljeno. Prejšni minister Narvaec bo skoraj gotovo za poslanca v Parizu izvoljen.

Amerika.

Skoraj neverjetno je, kako se mesto New-Jork dviguje. Zdaj ima 317,000 prebivavcov in za 256 milijonov dolarjev premoženja, ki je pred petdesetimi leti le 60,000 prebivavcov in 29 milijonov dolarjev premoženja imelo. Skoraj se bolj napredujejo otoki Sandvich, na kterih so, kakor je znano, pesjani (Menschenfresser) živeli, in zdaj vlada ondi vstavni kralj Kamehameha, in otoki se smejo po pravici med naj srečnejše derzave cele zemlje šteti. Kupčija in obertnija se je ondi, posebno v glavnem mestu Honoluhu posebno dvignula.

LEPOZNANSKI LIST.

Zadušen punt.

Serce moje daj nazaj mi,
 Več ne služim ti, le daj mi!
 Imam moč te pozabiti,
 Saj me nočeš več ljubiti.
 Serca svojimu kraljico
 Zvolil drugo bom devico;
 Ki vladala bo ga mila,
 Mu ljubezen povernila.
 Se mi v duhu že dozdeva,
 Da bo lepši, kot ti, deva:
 Rahločutna je devica,
 Sladka njena govorica,
 Nje oči so svitločerne,
 Nje lasje so svitločerne,
 Nje obličje je cveteče,
 Njedro belo, hrepeneče,
 Nje postava ljubezniva,
 Nježna, tajnika je in živa,
 Jasna je kot zarja rosna,
 Modra, mlada in ponosna.
 Misli deve meni vdane
 Vse lepote vkupej zbrane,
 In zagledaš ljubeč novo —
 Lepša bo kot ti gotovo.

Pa kaj vidim rajska deva?
 Tebe sim popisal reva,
 Slavil tvoje lepoticje —
 Saj na svetu lepše ni je.
 Vdati se na milost moram,
 Gorše mislit clo ne moram.
 Se ti vklonem, o devica,
 Čutim, moja si kraljica.
 Ni mi moč te pozabiti,
 Ak tud nočeš me ljubiti.
 Serce moje je že srečno,
 Da ljubiti sme te večno.

Planjavski.

C. k. licealna bukvarnica v Ljubljani.

V Časopisu „Novice kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči,“ ki se že mnogo let za srčno in slavo Slovencev tako marljivo in netrudno poganjajo, se bere v listih 23. 24. 26. lanskiga leta sostavek, v katerim je gosp. Kosmač, služivnik c. k. licealne bukvarnice v Ljubljani prav lepo in na tanko popisal, kdaj je bukvarnica našiga poglavitniga mesta ustanovljena bila, in kako je k dozdanjnim imenitnosti dorasla. Ker je morebiti nekaterimu naših bravcov tisti sostavk neznan ostal, ga tukaj k večimu soznanjenju spet natisnemo:

Ker smo obljubili v „Novicah“ zgodovino in sedanji stan Ljubljanske c. k. licealne bukvarnice popisati, spolnemo to obljubo toliko raji, ker vemo, de bomo s tem popisam mnogim domorodcam vsregli, pa tudi vnanjim prijateljam slovstva zadostili in jih — popotovaje skozi Ljubljano — privabili, licealno knjigarnico obiskati.

Ljubljanska bukvarnica šteje zdaj 20.727 knjig različniga zapopadka, ktere so v 31943 terdih, in v 2010 mehkih zvezkih v bukvišu shranjene. Začetek Ljubljanske knjigarnice pa je bil tale:

Po visocim ukazu vikšiga Dunajskiga dvorniga vradstva 10. grudna 1788 je bilo po navodu 4. veliciga travna in 22. kimovca 1782 zapovedano, bukke in rokopiše vzdignjenih samostanov notranjiga Estrajha skupej spraviti, in popisati, de se ne razneso in pogube.

Tega dela se je bil po visocim naukazu 11. veliciga travna 1789 natranjo-avstrijskiga poglavarstva tačasni učenik modroslovja in začasni vodja modroslovskih učeliš v Ljubljani Franc Wilde poprijel. Prišel je bil s popisovanjem bukke, ktere so bile iz raznih na Krajskim bivših samostanov (kloštrov) in drugih bukviš skupej spravljene, in je popisal zaporedama bukke naslednjih bukviš: 1. bukke tačasne kmetijske družbe, 2. bukke zlahtniga Dragotina Pera, poglav. vikarja in mestniga fajmoštra pri Ljubljanski stolni cerkvi; 3. bukke Zatiškiga, 4. Avguštinarskiga, 5. Jezuitarskiga, 6. Kostanjevškiga, 7. Kartajzarskiga (v Bistri), 8. Diskalcijatskiga in Tibajnskiga samostana, vsih skupej 19,415 zvezkov. Od teh bukke je imenovani učenik vse dvojine (duplikate) odbral, boljši vredil, slabjši pa za prodaj odločil, kterih je bilo 7500, in ktere so bile veliciga travna 1794 po očitni dražbi za 862 gold. in 14½ kraje. prodane.

Ker je tedaj toliko bukke skupej prišlo, je cesar Leopold II. v letu 1791 sklenil, de naj se v Ljubljani očitna licealna bukvarnica napravi, za ktero je bilo pohišstvo v šolah v drugim nadstropju pripravljeno, in za varha omenjeni učenik modroslovja izvoljen, kterimu se je za oskerbnistvo knjigarnice, čez njegovo učeniško plačilo, še vsako leto 2000 gold. plačevalo, in stanovanje poleg bukvarnice dalo.

De bi se novonapravljena licealna bukvarnica obdržala in od leta do leta množila, ji je bilo po visocim ukazu c. k. dvorne gosposke 31. grudna 1791 vsako leto 300 gold. v pripomoč dodeljeno, kteri so bili pa v letu 1809 za 200 gold. povikšani, in po tem takim ima še dan danasnji Ljubljanska bukvarnica 500 gold. dohodkov na leto. Za ta denar se pa ne kupujejo same bukke, ampak iz imenovanih dohodkov se plačuje tudi bukvovez za vezanje novih in prevezovanje starih in poškodvanih bukke, in kar je popirja, peres, čerčnikov, tinte i. t. d. za pisarnico in bravnico treba, se tudi iz omenjenih denarjev omišljuje; kteri stroški bukvarnišne dohodke vsako leto precej prikrasajo.

De bi se pa ta nova naprava licealne bukvarnice s pridam rabila, se je 15. svečana 1794 za občeno rabo odperla. *) Derli so vanjo uka željni bravci in šolska mladost tako, de je bilo veselje viditi, in sicer s tako radovednostjo in tako pogostama, de jim je že takrat dostikrat prostora zmanjkovalo, posebno pa od tega časa, ko smo bili po Francozki vladbi od leta 1813 zopet pod našo Avstrijsko vladarstvo prišli. Akoravno je v nji za bravce 50 sedal pripravljeneh, sejih je prav dostikrat, posebno pozimi ali proti velikim šolskim sprasevanjem toliko v bravnico nabralo, de je večidel ob torkih ali četertkih moglo tretjino ali polovico stati, ali pa zavolj pomanjkanja prostora še clo bravnico zapustiti.

Kakor imeniki bravcov, kteri so bili do leta 1848 zapovedani v vsaki očitni bukvarnici, spričujejo, je obiskovalo nekoliko let sem, posebno pa od leta 1839, kar se je bila dala bravnica skorej na pol veči od poprejšnje razširiti, na leto čez 10, 11, 12 včasih pa še celo blizo 13 tavžent bravcov iz vsih stanov razun profesorjev, kteri imajo pravico bukke na dom jemati. Bukve vsih razdelkov se tu prav pridno bero: gerčki, latinski, nemški in laški klasikarji, zemljopiši, zgodovinske, matematiške in natoroslovke bukke, tudi slovanških so se bravci dve leti sem prav čversto in z velikim veseljem poprijeli, tudi pridno se bero jezikoslovke, zdravilske bukke i. t. d. Samo bogoslovke bukke nar bolj pri miru leže, mende zato, ker imajo bogoslovci svojo lastno bukvarnico v semenišču.

De bi pa imenovani zavod pešati ne jel, ampak čversto napredoval, je bilo sklenjeno že prec pri osnovi bukvarnice le take bukke za očitno in občino rabo kupovati, kakorsne bodo učeniki za šolsko mladost in prijatle raznih vednost izvolili. K temu cilju in koncu si je bilo tudi tačasno visoko Ljubljansko poglavarstvo veliko zaslug pridobilo, ker je pripomoglo, de je tudi Gornjogradška bukvarnica z Ljubljansko zjedinjena bila, ktero je zgorej imenovani bukvarničar Franc Wilde po visocim okazu 27. roznika 1798 popisal in z licealno vredil. Kmalu potem je pričel imenik pisati, v kteriga je vse bukke upisal, ktere so do leta 1801 v Ljubljansko licealno bukvarnico prišle; bilo jih je vsih skupej 13,239 zvezkov.

Po ukazu dvorne pisarnice 23. sušca 1823 so tačasni cesar Franc I. blagovolili baron Cojzovo bukvarnico za 7000 goldinarjev kupiti in zapovedati jo z Ljubljansko zjediniti; v imenovani bukvarnici je bilo 4394 zvezkov, večidel natoroslovskih, kemijskih, rudoslovskih in pa botaniških bukke.

Memo grede se ne moremo zderžati, de bi nekdanjiga vodja latinskih šol, gospoda F. Hladnika, mnogospoštovaniga moža in veliciga dobrotnika licealne bukvarnice, v misel ne vzeli, kteri je bil v letu 1836 Ljubljanski

*) Odperla je celo šolsko leto, razun sabot, nedelj in zapovedanih praznikov, zjutrej od 10 do 12, popoldan pa od 3 do 6 vsakimu prijatlu branja in slovstva raznih razdelkov.

Pisatelj.

bukvarnici 306 terdo in 339 mehko vezanih knjig večidel natoroslovskiga in botaniškiga obsežka podaril.

V letu 1845 je vodstvo Ljubljanske bukvarnice veliko nabero bukke rajnciga J. Kopitarja za 14,000 gold. na se spravilo; — za ta zaklad gre tukajšnjimu c. k. licealnimu uradniku, gospodu M. Kastelicu nar veči zasluga. Odkritoserčno jo zamoremo reči, ako bi se ne bil on za nakup omenjene bukvarnice tako krepko poganjal, težko de bi bila imenitna Kopitarjeva bukvarnica kedaj v Ljubljano prišla; njemu gre tedaj velika hvala in slava zato! — Po omenjeni Kopitarjevi bukvarnici se je licealna bukvarnica za 2105 terdo in za 1088 mehko vezanih knjig pomnožila, med kterimi so v prvi verstvi slovanske knjige, kakorsnih, razun Dunajske dvorne bukvarnice, morde nobena druga knjigarnica nima. Presvitli cesar Ferdinand I. so dovolili, de ima celi znesik (14,000 gold.) za Kopitarjeve bukke naenkrate plačan biti, brez de bi navadni letni zalogi c. k. licealne knjigarnice zavoljo tega potroska kej prikrasajiga bilo. Rajni Kopitar je bil Krajne, torej je tudi prav, de je njegova zapuščina na Krajskim ostala.

Po omenjenih in enacih potih je c. k. licealna Ljubljanska bukvarnica v 56 letih svoj sedanji obseg dovershila, in po tem takim se zamore po primeri svoje mladosti tudi z marsiktero svojih že priletnih sestra meriti, in sicer ne samo po številu bukke, ampak veliko več po svoji koristi in pridni porabi, od ktere smo gor bolj natanjko govorili.

(Konec sledi.)

Slovstvo in umetnost.

Gospod Ksaver Klement dela, kakor se sliši z nekterimi Jugoslovani na velikem slovanskem historiskem Kalendarju, ki se ima k novemu letu 1852 izdati.

* V Belgradu je prišel v vladni tiskarnici komentar deržavniga zakonika, prvi del, od prof. pravoznanstva, Dimitrija Matiča na svitlo.

* V tiskarnici Mehtaristov na Dunaju se tiska slovnica staroslovanskega jezika.

* Ni davno, kar je nam prišla slovnica pod naslovom:

„Hitri Slovenec!“
 v roke. Ze zunaj je spisatelj „čbelarčki“ povedal, da je slovnica tako spisana, da se zamore človek v 24 urah slovensko naučiti. Akoravno je jasno, da je to nemogoče, smo to spregledali, dokler nismo slovnice odperli. Ko jo pa odpremo, smo se čudili. Nehotoma je nas misel obšla, da je kdo iz golega sovraštva do slovenskega jezika to ničvredno delce skupej stlačil in zavolj tega tudi z šemo obraz zakril.

Iz vsega se dobro vidi, da spisatelj slovensčine še zna ne, ki hoče druge v njej tako naglo podučiti. Vzjel je iz drugih slovenskih slovnice to in uno, je godlo naredil, in vse skupej v natis dal. Ne 24 ur, 24 let se to slovnico uči, in boš ravno toliko slovensko znal, kakor popred. Kar se nam posebno čudno zdi, je to, da je zunaj na slovnici natisnjeno „Drugi natis“. Prašamo toraj, kdaj je prvi natis beli dan zagledal? Ker nismo nič od njega slišali, se je nam to že iz začetka čudno zdelo, ker vemo, kako hitro se slovenske bukke prodajajo. Prašamo in poprašujemo, če bi kdo kaj vedel od pervega natisa. Nikdo ga ni vidil, nikdo nič od njega slišal. „Drugi natis“ je tedaj laž in menda le zato tako imenovan, da bi ljudi bolj privabil in jih osleparil. Tedaj je ali sovraštvo do slovensčine ali sleparska dobičkarija ali pa oboje skupej to delce rodilo. Od te slovnice bi ne bili čerhnili, ako bi za svojo dolžnost ne spoznali Slovencev sleparstva varovati. C.

Telegrafisko kurzno naznanilo deržavnih pisem 22. Prosenca 1851.

Deržavne dolžne pisma po 5 od 100 (v srebru) 94%
 » » » » 4 1/2 » » 82 1/2

Dnarna cena 22. Prosenca 1851.

V dnarju
 Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 33 1/2 gl.
 Srebra » » » » 30% »